Štev. 269 V Trstu, v četrtek 2. oktobra 1919 Letnik XLVI

Izhaja vsak dan, udi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov *mm* po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inserâni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacija se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Rešitev krize SHS od zgoraj

Regent Aleksander bo imenoval vlado: edina prava rešitev!

Jugoslovanski klub in prihodnji kabinet

BELGRAD, 27. Kakor smo že poročali, je predvčerajšnjim predsednik narodnega predstavništva dr. Pavlovič razpravljal z dr. Korošcem, ki mu je izrazil ogorčenje Jugoslovanskega kluba, da se kriza samo radi osebnih vprašanj zavlačuje. Dr. Pavlovič je vprašal ob tej priliki predsednika Jugoslovanskega kluba, katero osebo bi naj priporočal regentu, da se ji poveri sestava kabineta. Dr. Korošec je nato odgovoril, da Jugoslovanski klub ne dela politike osebnosti, ampak stvarno politiko. Sedanji poslanci niso voljeni, ampak le imenovani, in zato so vsi skupaj upravičeni, trditi, da le v nekoliko predstavljajo voljo celokupnega naroda. Ako ne pride po krivdi velikih strank do koncentracije, je treba klubu misliti na to, da se nagne na eno ali drugo stran ter napraviti konec tej grdih pojavov tako bogati krizi. Nato je dr. Pavlovič sprejel dr. Laginjo.

Regent bo imenoval novo vlado?

BELGRAD, 28. Regent prestolonaslednik je dal dr. Pavloviću rok do 18 popoldne, da sestavi vlado. V slučaju, da bi se izkazalo, da ni mogoče v tem roku sestaviti nove vlade, **bo prestolonaslednik, tako se zatrjuje v političnih krogih, imenoval vlado po svojem svobodnem preudarku, ne da bi se oziral na politično grupacijo v parlamentu. V Beigradu vlada prepričanje, da bo v torek že imenovana nova vlada.**

Delegat dr. Rybař o položaju.

BELGRAD, 28. Današnja »Pravda« prinaša razgovor z dr. Rybařem, ki pravi: Moj položaj kot delegat v Parizu

ni imperativno nalaga, da se strankarsko ne izpostavljam, ampak da se popolnoma posvetim splošnim narodnim poslom. Iz tega vidika opazujem današnjo težko krizo, katere rešitev se je toliko zakasnila na škodo interesov naše mlade države. Želel sem spoznati raznere v Narodnem predstavništvu in zato sem stopil v zasebne razgovore s predstavniki ... lani vseh klubov. Iz teh razgovorov in vseh drugih sestankov sem dobil jako nepovoljen vtis, ki ustvarja na mene resno skeptično razpoloženje. Od merodajnih političnih oseb sem slišal naj ... se razumevanje današnjega položaja in potrebe skupnega dela za izhod iz tega političnega položaja, toda ravnotako sem naletel na gotove težkoče v zmislu medsebojne popustljivosti. Res da moji razgovori niso imeli nobenega poobläščenega posredovalskega značaja in radi tega ne morem govoriti o stvarnih pogojih za vstop ... meznih skupin in oseb v vlado. Toda govoriti moram o stvari, ki mora zbuditi resne skrbi ... ki želi dobro naši državi. Dolgotrajna kriza in še najbolj pomankanje upravnih direktiv sta zbudili največje nezadovoljstvo v narodu. To je popolnoma razumljivo, če se pogleda na splošni položaj, v katerem se nahajamo bodisi na zunaj ali na znotraj. To nezadovoljstvo je izvalo najhujšo kritiko, toda ne v tisti smeri, v kateri bi se morala vršiti kritika. Na našo največjo žalost dobiva nezadovoljstvo često plemenski značaj. Če se bo kritika v tem zmislu ojačila, potem bo prišlo na vprašanje vse to, kar smo s tolikimi žrtvami dosegli. Namesto, da bi kritika zboljševala naše težke gospodarske in socijalne pogoje, v katerih se nahajamo, hoči kritika vedno bolj na pot nesloge naših treh plemen in na pot medsebojnega obtoževanja. Da danes stvar tako stoji, je tem vzrok predvojno mišljenje naših starejših ljudi vseh treh plemen, **ki se nikakor ne morejo popolnoma vživeti v novo dobo in v novo stanje.** Ta pojav mora vzbuditi najresnejšo skrb v vsakem človeku in mi moramo za ta pojav kolikor mogoče najti zdravila. Kar se mene tiče, sem si popolnoma svest resnosti položaja, v katerem se nahajamo, toda prepričan sem vendarle, da se bo za naš trotmenski narod končalo vse dobro. Jaz trdno verujem, na dober vpliv naše omladine, ki bo s svojimi modernimi idejami morala pomladiti tudi naše starejše ljudi.

Odločno regentovo posredovanje.

BELGRAD, 29. Včeraj ob 18 je bil predsednik parlamenta dr. Pavlovič v avdijenci pri prestolonasledniku regentu, kateremu je sporočil, da mu ni mogoče sestaviti kabineta in da zato vrača poverjeni mu mandat v njegove roke. Prestolonaslednik je prosil dr. Pavloviča, naj mu svetuje kak drug izhod iz krize, da se vendarle že enkrat sestavi nova vlada. Dr. Pavlovič je izjavil, da ne ve za noben izhod iz te krize in da radi tega ne more ničesar svetovati. Nato je odgovoril prestolonaslednik: **»Prosim vas, gospod predsednik, da se vrnete v mesto in sklicete šefe posameznih strank ter jim sporočite sledeče: Jaz jih v interesu naše velike državne in narodne stvari prosim, da napravijo konec stanju, katerega ne moreta ne država, ne narod še nadalje trpeti. Pričakujem najkasneje do jutri ob 18 predloge za sestavo nove vlade. V slučaju, da takih predlogov ne dobim, hočem poveriti sestavo kabineta na lastno odgovornost in se ne bom držal parlamentarnih običajev.«** — Predsednik parlamenta dr. Draža Pavlovič se je takoj vrnil iz Topčidera v Belgrad ter sklical šefe klubov. Istočasno je odposlal prestolonaslednik regent šefa dvorne pisarne Balugdžiča, da sporoči gg. Ljubi Davidoviču in Stojanu Protiću vladarjev odlok: **»Napravite konec nesrečni krizi!«** Iz dvora bo jutri izšel poseben komunike, ki bo obrazložil najnovejši preokret v krizi.

Vest o preobratu v krizi je izzvala v političnih krogih veliko senzacijo. Vsi, ki žele, da izide že enkrat država iz tega nesrečnega stanja, v katerega jo je dovedla trdoglavost opozicije, so sprejeli vest z največjim zadovoljstvom Zdi se, da se bo le zelo težko našla baza za koncentracijski kabinet, če se pa to ne zgodi, se domneva, da se bo poverila sestava vlade dosedanjemu demokratsko-socijalističnemu bloku. Pripoveduje se, da bi v tem slučaju dobil mandat za sestavo nove vlade dosedanji minister notranjih zadev Svetozar Pribičević. V radikalnih krogih se smatra zopet za mogoče, da se sestavi koncentracijska vlada in to pod predsedstvom g. Nikole Pašiča.

Po poročilu dr. Pavlovića o nalogu, ki ga je prejel od prestolonaslednika, so se sestali včeraj zvečer vodje Demokratske zajednice in to gg. Ljuba Davidovič, Svetozar Pribičević in Milorad Draškovič, da bi se posvetovali o izpremenjeni situaciji. Voditelji demokratske stranke so sklenili, da je treba sestaviti za vsako ceno koncentracijski kabinet in da je potrebno to stališče obrazložiti tudi g. Draži Pavloviću. Sklenilo se je, da je treba vse strankarske interese zapostaviti za državne interese, ki so sedaj v nevarnosti.

Vse opozicijonalne grupe, tako radikalci, Narodni klub, Koroščeva grupa, Ribarčevi liberalci, trojica Trifkovičevih radikalnih disidentov in Medakovičev klub so na današnji seji opozicijonalnega bloka zahtevale kategorično od predsednika parlamenta, da se sestava nove vlade poveri Stojanu Protiću. — Demokratsko-socijalistični blok je izjavil, da mora pripasti po njegovem mnenju mandat za sestavo vlade največji parlamentarni grupi, da pa je pripravljen akcentirati vsako drugo rešitev, če prihaja iz nevtralnih tal. Danes popoldne bo predsednik Narodnega predstavništva dr. Pavlovič posetil regenta. V opozicijonalnih krogih se trdi, da bo moral predlagati dr. Pavlovič regentu, da naj sestavi novo vlado g. Stojan Protić, na katerega so se zedinile vse opozicijonalne stranke kot svojega kandidata.

BELGRAD, 29. Danes dopoldne ob 10 se je vršila seja vseh klubovih načelnikov, pri kateri je obvestil dr. Pavlovič stranke o sklepu prestolonaslednika regenta. Smatra se, da bo poverjena sestava kabineta Protiću ali dr. Pavloviću, v slučaju pa, da se nobenemu izmed teh dveh ne bi posrečilo sestaviti novega kabineta, pa bo poverjena sestava kabineta ali vseučiliškemu profesorju dr. Cvijiću ali pa predsedniku akademije dr. Zujoviću. — »Tribuna« forsira v današnjem uvodniku kandidaturo Nikole Pašiča. — Opozicijonalni blok je imel danes sejo, katere se je udeležil tudi predsednik naše mirovne delegacije Nikola Pašič. Vse opozicijonalne stranke so pri tej priliki obrazložile svoje stališče napram odločitvi krone. Končno se je opozicijonalni blok zedinil na kandidaturo Stojana Protića za ministrskega predsednika. — V radikalnih krogih se zelo samozavestno zatrjuje, da bo prihodnji ministrski predsednik izšel iz njihovih vrst. Pri tem se imenujeta enkrat Pašić, enkrat Protić, tako, da se ne ve, kateremu izmed teh dveh se v radikalnih krogih daje prednost.

BELGRAD, 30. Kriza še vedno ni rešena. Politični krogi pa sodijo, da pride tekom današnjega dne vsekakor do ene ali druge rešitve. Demokrate so ponovno izjavili svojo pripravljenost, da stopijo v koncentracijsko vlado. Vkljub temu, da je njihova večina, so iz državnega interesa pripravljeni stopiti v vlado, **ki bi jo sestavila strankarsko nevtralna oseba. Toda** »opozicija«, ki napenja zadnje moči, da se polasti vlade, je **izjavila, da ona sestaviti vlado Protić, če tudi kot koalicijsko vlado brez demokratsko socijalistič. bloka in da ona v vlado pod predsedstvom nevtralne osebe ne gre. Celo opetovani nujni nasveti mirovnih delegatov, naj bi se na vsak način sestavila koncentracijska vlada, so ostali brezuspešni.** V kombinaciji Protićevo bi poleg »Narodnega« in Koroščevega kluba stopili mali grupi Ribarčeva in Trifkovičeva, dočim so Črnogorci izjavili, da vsekakor ostaneje ob strani demokratsko-socijalističnega bloka, ki šteje 138 poslancev, dočim bi takozvana »opozicija« spravila skupaj z vsemi združenimi malimi strankami vred 136 poslancev. Včeraj zvečer ni bilo mogoče sporočiti regentu, da je pri tej grupaciji ostalo, ker se je odpeljal v Vinkovce, da pozdravi romunsko kraljico, ki se vrača iz Pariza domov. Danes zjutraj pa bo prestolonaslednik že zopet v Beigradu, na kar sprejme poročilo o položaju in se odloči, ali naj poveri sestavo vlade zopet eni ali drugi skupini, ali pa izbere nevtralno osebnost, ki bi dobila podporo vseh strank. Vsekakor je pa obče mnenje, da tako na noben način ne sme iti dalje, ker je čisto nemogoče, da bi v tako kritičnem položaju nudili svetu še nadalje sliko globoke notranje razprtije. Seveda je težko misliti, da bi manjšina, ki ima še manj predpogojev za uspešno parlamentarno delo, nego večina, dobila mandat sestaviti vlado. Vendar pa pade odločitev še danes.

Tabor v Dobrlivasi na Koroškem.

DOBRLAVAS, 29. Ob veliki udeležbi in ob najlepšem vremenu se je vršil včeraj za Počitnško dolino tabor v Dobrli vasi, kamor je prišlo tudi kakih 500 Orlov in Orlic iz vseh krajev Slovenije. Lep je bil med grmenjem topičev obhod po trgu, navdušujoče so bile besede številnih govornikov, med temi generala Maistra, ki se je po svojem govoru odpeljal z aeroplanom v Loče pri Baškem jezeru, kjer se je isti čas vršil velik tabor za Rožno dolino. Nadalje so govorili dr. Verstovšek, poverjenik za uk in bogočastje, sdč. Cilka Krekova in dr. Pisbernikova. Popoldne je v odmorih med telovadbo govorilo še osem govornikov, med temi Pirc, župnik Bajc in Dolinar in posl. Smodej. Shod je pozdravil brzojavno tudi general Smiljanić. Veselo razpoloženje in narodno navdušenje je trajalo med vso dobro uspelo prireditvijo.

Nemški list o vprašanju jugoslovanske luke.

GRADEC, 30. »Grazer Tagespost« prinaša članek, v katerem pravi, da se jugoslovanska država, ker nima nobene svoje luke, nahaja na isti stopinji kakor kaka južnoafriška država črncev, kateri so zasedli luke Evropejci. Da se tak čin pri narodu z 10—12 milijoni ne bo mogel trajno uveljaviti, da bo ta narod prej ali slej z diplomacijo ali pa tudi s silo priboril sebi izhod na morje, je vsakomur popolnoma jasna stvar. Samo tako inteligentni možje kakor so v Parizu, kjer razpravljajo o usodi sveta, ne morejo tega razumeti. V splošnem je članek pisan v precej prijaznem smislu napram Jugoslaviji.

General Bekić in občinski svet v Mitrovici.

ZAGREB, 30. V času avstro-ogrske ofenzive proti Srbiji je bil v obmejnem mestu Mitrovici komandant general Toša Bekić. Vojne oblasti so takrat, kakor povsod drugod, jele izsledovati in preganjati vse one, ki so bili na sumu, da simpatizirajo s Srbi. Vojna sodišča so izrekla več smrtnih obsodb. Za vse te se je zavzel general Bekić in izposloval, da se smrtne obsodbe niso izvršile. Vobče je nastopal kot zagovornik in zaščitnik vseh preganjancev. Povsem umljivo je, da ga je vojna oblast že po nekaj tednih odpoklicala. Mestni občinski svet je sedaj v svoji seji izrekel generalu Bekiću svojo zahvalo in priznanje za zaščito, ki jo je bilo deležno mitroviško prebivalstvo v najtežjih časih, ko so avstrijske oblasti naravnost divjale proti jugoslovanskemu življu.

Stanovanjsko vprašanje v Ljubljani.

LJUBLJANA, 30. Da se na kak način opomore težavni stanovanjski bedi, je poverjeništvo za notranje zadeve izdalo dne 22. avgusta t. l. dve naredbi, ki sta bili razglašeni v Uradnem listu št. 138 z dne 27. avgusta t. l. Po prvi naredbi smejo bivati pripadniki sovražnih držav v okolišu ljubljanskega policijskega ravnateljstva samo z oblastvenim dovoljenjem. Kdor ne vloži tozadevne prošnje, ki se ima oddati pri policijskem ravnateljstvu, mora dne 30. septembra t. l. zapustiti ljubljanski policijski okoliš. Isto morajo storiti oni, katerim prošnjam se ni ugodilo. — Po drugi naredbi si mora izposlovati vsakdo, ki se hoče stalno nastaniti ali prehodno nad sedem dni bivati v okolišu ljubljanskega policijskega ravnateljstva, za to posebno oblastveno dovoljenje. Kdor nima takega dovoljenja, za katero je treba prositi pismeno pošom policijskega ravnateljstva, mora takoj zapustiti omenjeni okoliš. Kakor smo izvedeli, se je sestavil pri poverjeništvu za notranje zadeve poseben odbor, ki ima nalogo, presojati posamezne tozadevne prošnje. V tem odboru je zastopana tudi občinska oblast. Policijsko ravnateljstvo je pooblaščeno samo, da izdaja tozadevna dovoljenja le za kratko prehodno bivanje. — Z ozirom na stanovanjsko zadrego, s katero se je bojevati, se odločnje po strogih načelih. Dovoljenje za nadaljnje bivanje dobijo tuji državljani samo v ozira vrednih primerih in tudi to le do preklica.

Slovesna otvoritev slovenskega gledališča v Ljubljani.

MARIBOR, 28. Snoči je praznoval slovenski Maribor v doslej nemškem Talijinem hramu otvoritev slovenskega gledališča z Jurčičevo narodno dramo »Tugomer«. Sedeži in stojišča so bili popolnoma razprodani. Slovesna otvoritev se je začela točno ob 19. uri. Železničarska godba je zaigrala »Naprej zastave slave«, nakar je nastopil profesor dr. Strmšek kot tajnik dramatičnega društva na odru in imel otvoritveni nagovor. Za snov svojega govora si je izbral geslo »Trd bodi neizprosen mož jekleu, kdar je braniti čast in pravdo narodu in jeziku svojemu«. To geslo nam bo treba izvesti za osvobojenje Koroške in našega juga. Govornik je omenjal nazadnje dogodek prevrata v tej nekdaj nemški hiši, v kateri se seda glasi slovenska beseda. Današnji večer je praznik slovenske Talije in obenem praznik desetletnice dramatičnega društva, ki s tem zgodovinskim dogodkom izroča svoje diletantsko delovanje v roke pravih umetnikov, s čemer se prične za Maribor nova doba. (Živehni živio klici.) Ti pa naša slovenska Talija s svojim novim gledališčem, je rekel, uspevaj, cveti, živi! Med burnim, živio klici je godba nato zaigrala himno »Lepa naša domovina«. Občinstvo je vstalo s sedežev in stoje poslušalo himno. Koncem otvoritvene slovnosti je godba tudi zaigrala himno »Bože pravde«, ki jo je spremljalo viharno ploskanje in živio klici. Nato se je pričela igra, ki je v celoti zborno uspela, zlasti v glavnih ulogah. Glavnega junaka Tugomera je igral Nučič. V splošnem so bile uloge zelo srečno razdeljene med posamezne igralce in gojence Nučičeve dramatične šole. Posamezne prizore in dejanja je spremljalo navdušeno ploskanje in odobravanje, ki zlasti ni hotelo poncehati, ko se je koncem predstave pokazal na odru Nučič s svojimi glavnimi igralci.

Reško vprašanje.

REKA, 28. (Po »Secolu«.) Obstoji blokada, zaradi katere trpi Reka že nekoliko dni največ: blokada za pisma. Že nekoliko dni ne prihaja pošta, vsled česar trpe največ vojaki, ki pričakujejo željno vesti. Krožijo razni glasovi o novem Wilsonovem načrtu za rešitev reškega vprašanja, toda poveljništvo je sklenilo, da se ne umakne niti za korak od svojega programa. Če se vlada ne odloči na kako doslej nepredvidevano rešitev, se lahko smatra, da se bo ta izredni položaj na Reki še podaljšal. Toda ne smejo se skrivati nevarnosti, ki bi jih to dejstvo lahko povzročilo. Poskušeno in ponesrečeno trgovinsko podjetje, ki se mora pripisati slabo izvršenemu individualnemu činu, je prvi, majhen, če se hoče, toda jasen dokaz o zelo kočljivem položaju.

Kaj nameravajo medtem Jugoslovani? se povprašuje »Secolov« poročevalec. Točnih vesti vojaškega značaja ni. Govori se sicer o zbiranju oddelkov, o sestavljanju in gibanju komitašev, toda govori se večinoma tja vendan. Edini znak nekakega sovražnega razpoloženja bi bil ta, da se je zaprla meja. Z druge strani se zapaža, da Hrvatje odhajajo v vedno večjem številu. Pred tremi dnevi je bila aretirana v prosti luki neka oseba, pri kateri je bilo zaplenjeno nekoliko pisem, naslovljenih na hrvatske družine, ki so se pozivale, naj zbeže, dokler je čas.

Danes zjutraj se je odpeljalo s posebnim vlakom 200 anamitov, ki so še bili ostali tukaj. General Savy in nekoliko francoskih in srbskih častnikov je vedno na krovu ladje »Condorcet«.

Jugoslovani dementirajo vesti o domnevnem zbiranju čet okoli Reke.

PARIZ, 30. (»Secolo«.) Jugoslovanski tiskovni urad javlja, da ni jugoslovanska vlada nikdar nameravala vdreti na Reko in da srbsko poveljništvo ni nikdar razpostavljalo ne premikalo svojih čet okoli Reke.

Reški Italijani v Belgradu.

BELGRAD, 29. V Belgradu se mudé že več dni trije prvaki italijanske demokratske stranke z Reke. Batestini, Gothardi in Stiglich, ki so morali zapustiti Reko, ker so nasprotniki priključenja Reke k Italiji. Batestini, Gathardi in Stiglich so napisali spomenico, v kateri zahtevajo, naj se Reki prizna avtonomija in se jo priklopi kraljestvu SHS. To spomenico pošljejo mirovni konferenci v Pariz in vsem zavezniškim vladam.

Dr. Vio v Zagrebu.

ZAGREB, 29. V Zagreb je dospel dr. Vio starejši, oče znanega hrvatskega odpadnika, reškega župana dr. Via. Dr. Vio starejši, ki je, kakor vsi njegovi ostali sinovi zaveden Hrvat, je zbežal iz Reke.

Wilson se ne briga za D'Annunzija.

LONDON, 30. (S.) Agencija »Reuter« doznava iz zanesljivega vira, da ni niti ena beseda resnična v vesti, da je Wilson zahteval od italijanske vlade, naj izženejo D'Annunzija iz Reke in da bi v nasprotnem slučaju Zedinjene države začele blokado.

Francoski list o reškem vprašanju.

PARIZ, 30. »Eclair« poroča: Jugoslovanska mirovna delegacija v Parizu se nioprestano posvetuje s svojo vlado. Mnenje jugoslovanskih krogov v Parizu je, da bo morala Jugoslavija nastopiti samostojno in napraviti red, ako bi se izkazalo, da mirovna konferenca ne more več uveljaviti svojih sklepov in da je tudi italijanski kabinet brez moči napram reški pustolovščini.

IZ RUSIJE.

Bodoči ruski car?

BERLIN, 30. Kakor poroča »Abend« iz Kodanja, javljajo iz Rusije preko Helsingforsa, da se veliki knez Nikolaj Nikolajevič nahaja na otokih Prinkipi, kjer piše svoje spomine. Veliki knez Mihael se mudi v Kočakovem glavnem stanu in uveljavlja svoje pravice do prestola. Pri prvi ugodni priliki se namerava dati izkličati za ruskega carja.

Angleži zasedli Odeso.

BUKAREST, 30. Romunski tiskovni urad poroča: Čete angleške mornarice so zopet zasedle Odeso.

Ruska gimnazija v Pragi.

Ruski klub v Pragi je v zvezi z društvom Čehoslovakov iz Rusije zaprosil češko ministrstvo šolstva in prosvete, da bi se v Pragi ustanovila ruska gimnazija. Taka gimnazija je potrebna radi otrok onih Rusov, ki bivajo sedaj v Pragi, ampak tudi radi »podkarpatske Rusije«, ki je priključena češkoslovaški državi. Dne 26. septembra je bil v praškem Obecnem domu koncert v prospeh ruske gimnazije.

Poljski narodni sveti v Gornji Šleziji zahtevajo priklopitev k Poljski.

CURIH, 1. (S.) Iz Varšave poročajo, da se je vršilo v Gornji Šleziji zborovanje poljskih narodnih svetov, ki so zahtevali priklopitev Gornje Šlezije k Poljski.

Iz Nemške Avstrije.

Prevrata na korist Habsburžanov se boje.

DUNAJ, 30. Na Dunaju vlada zadnje dni velika nervoznost. Splošno se govori, da obstoji med častniki zarota, ki ima namen, spraviti na prestol bivšega cesarja Karla. V sredo so nekateri dunajski opoldanski listi prebežali vest, baje iz Inomosta, da sta tjekaj dospela bivši cesar Karel in bivša cesarica Zita in da ju je prebivalstvo sprejelo z nepopisnim navdušenjem. Ta vest se je kasneje, vsaj tako pišejo listi, izkazala za neresnično. Da pa vesti, ki v zadnjem času krožijo po Dunaju o nameravanem prevratu na korist Habsburžanov, niso brez vsake podlage, dokazuje dejstvo, da so imeli delavski sveti vseh dunajskih okrajev posvetovanja, na katerih so razpravljali o možnosti prevrata in sklenili o sredstvih, da se prepreči vsak monarhistični poskus. Pri teh posvetovanjih so bili navzoči tudi zastopniki poličije in magistrata. Iz teh poročil je razvidno, da je monarhistično gibanje v Avstriji dokaj razvito in da se resno računa s tem, da hodo pristaši Habsburžanov poskušali z revolucijo spraviti zopet na krmilo bivšega cesarja Karla.

Državni tajnik Zordik na Dunaju.

BASEL, 30. (S.) Iz Weimarja brzojavljajo: Listi pišejo, da se je povrnil državni tajnik Zordnik na Dunaj iz svojega potovanja v Prago in Berolin. Pogajanja še niso dokončana in Zordik se v najkrajšem času zopet vrne v Prago. Kar se tiče pogajanj z Nemčijo, se bodo baje zavezniki odrekli nekaterim svojim zahtevam in bodo dali Nemčiji ukaz, da izroči Avstriji nekatere množine premoga.

Berchtold ne obžaluje svojega čina.

CURIH, 30. Grof Berchtold, ki se nahaja sedaj v Bernu, je imel pogovor z urednikom nekega genevskega lista. Berchtold ni odklonil odgovornosti za povzročitev svetovne vojne, toda poskušal je dokazati, da se morajo iskati vzroki svetovni vojne v italijansko turški vojni, ki je pripravila balkanski vojni, iz katere je nato zbruhnil svetovni požar. Položaj, ki ga je ustvarila srbska in romunska zmaga, je grozil z razkosanjem avstro-ogrske monarhije, zato je bila nujno potrebna odločna reakcija. »Če bi šlo za to, da se zopet začne — je rekel Berchtold — bi ne postopal drugače samo bi se moralo delati hitreje, da se prohiti pogosredovalce, ki so privedli do svetovne vojne. Tem nam je vedno nasvetovala naša nemška zaveznica.«

Berchtold je izjavil, da sta ga zagotavljala nemški poslanik v Bernu, Tschirschky, in avstroogrski poslanik v Berolinu, Szögeny, o popolni pripravljenosti Nemčije. »Naglašovalo se je, da je ovisna ohranitev zavezništva od naše energije.« O odklonilnem stališču posredovanja, ki ga je pomudila ententa Avstriji po »ultimatumu« Srbiji, ni dal Berchtold podrobnih pojasnil. Povrnil se je na napako poslanika Szögenyja, ki je pribočil ponudbo za posredovanje kot nekako zahtevo za ublažitev pogojev, ki jih je naročila Avstrija Srbiji; sprejel je pa tretji angleški predlog od 29. julija, čeprav tudi tukaj še bože ovire za sklicanje onega slavnega ministrskega sveta od 31. julija, katerega zapisnik omenja angleški predlog samo s par besedi, in sicer da ga ne sprejema. Berchtold je poskušal zvrniti do odgovornosti na ta ministrski svet, ki ni hotel mobilizirati trikrat v petih letih zaslonj. Kar se tiče bodočnosti, je Berchtold izjavil, da upa, da bo prišel dan, ko bodo bivši avstroogrski narodi obžalovali minulost in čutili potrebo, da se zopet združijo vsaj gospodarski.

Iz Nemčije.

Nemci hočejo pomiriti D'Annunzija?

PARIZ, 30. Varšavska »Poznanjska Gazeta« zatrjuje, da ima informacije, po katerih se da sklepati, da so se Nemci odločili posnemati D'Annunzija s tem, da izvrše puč na Gdansko. Uporne čete baltiških pokrajin so baje prekinile zveze z vlado.

Nemške čete, ki so bile poklicane iz Kurlandije, se bodo pokorile.

BASEL, 1. (S.) Iz Berolina poročajo: V seji komisije za proračun je izrazil ministeu Noske upanje, da se bodo čete, ki so bile poklicane iz Kurlandije, pokorile vsled grožnje, da se jim odvzamete plača in hrana. Proračun, ki je bil nujno predložen v torek narodni skupščini, vsebuje med drugim stroške 15 milijard, določene za obnovitev porušenih pokrajin.

Železničarska stavka.

LONDON, 30. (S.) Nocoj objavljeno poročilo pravi, da je železniška služba precej razširjena in da deluje že skoraj na vseh progah. Živila ne primankujejo; priporoča se pa občinstvu največje štedenje v uporabi živil posebno mleka, petroleja in premoga.

PODLISTEK

Za staro pravdo. (2)

oa: Seljačka buna. — Zgodovinska povest iz XVI. stoletja.

I.

Žena je nekoliko obrnila glavo in vprašala z zamolklim glasom:

— Kaj je Ivo?

— Oprostite, plemenita gospa, — je odgovoril sluga pokorno; — ta hip je pred naše dvore prijahal človek, po govoru Madžar, po videzu plemič.

— Kako se imenuje? Odkod prihaja?

— Tega mi ni povedal, temveč je samo zaukazal, da ga prijavim vaši milosti. Pravi, da mora k vam, češ da vam ima sporočiti važne stvari.

— Madžar? Plemič? Važne stvari da mi ima sporočiti? Da vidimo, kako srečo prinaša ta Madžar! Reci mu, da naj pride k meni. In čuj, konja popelji pod streho daj mu ovsa in sena, kolikor se mu ga ljubi, da se Madžar ne bo mogel pritoževati zoper hrvatsko gospodo. Pojdi!

Sluga se je poklonil in odšel, a čez nekoliko trenutkov so zažvenketale ostroge neznanega gosta na kamenitem sobnem tlaku. Vstopil je visok, suh človek, majhne, obrite glave, podolgastega bradatega obraza. Pod dolgim, sivim plaščem je bilo videti modro sukneno suknjo, na prsih zapeto s srebrnimi orehi. Levo roko je imel pod plaščem, v desnici pa je držal kučmo.

— Hvaljena bodita Jezus in Marija, plemenita gospa! — se je poklonil Madžar kratko in smelo.

Gospa ga je premerila s pogledom od glave do nog in rekla nato mirno:

— Vekomaj, amen! Kdo ste gospod? Čigav ste? Kaj mi prinašate?

— Jaz sem, na službo vaši milosti, Mihajlo Pálffy, ogrski plemič, in sreča je hotela, da po meni pošilja moj milostivi gospodar, velemožni knez Andrej Bator, kraljevi sodnik, plemeniti svoji sorodnici Uršuli Heingovi pozdrav in poklon.

— Glej, glej! Hvala mu, hvala, — je pripomnila Uršula s smeškom. — Glej, kako se me moj ljubi gospod sorodnik lepo spominja. Bog mu poplačaj. Sedite, gospod Pálffy; odložite plašč in kučmo. Vidim, da ste zelo utrujen od dolgega pota.

Prišlec je storil, kakor mu je rekla gospa, nato pa je izpregovoril:

— Najprej mi je ukazal moj velemožni gospodar, da sporočim vaši milosti, kako ga je bridko zabolelo srce, ko mu je smrt vzela ljubega sorodnika gospoda Andreja Heninga, spoštovanega vašega soproga.

— Glej, kako je gospod kraljevi sodnik milostiv meni siroti vdovi! Niti tega ni pozabil ob tolikih prevažnih opravkih, v tako burnem času. Da, da. Lani osemnajsti dan meseca vinotoka je zapustil moj premilostni gospod Andrej ta svet in mene ubožico... in ravno v najslabšem času. In mojega dragega sorodnika še sedaj boli plemenito srce! Dobra duša je, res hvala mu! Toda povejte mi, egregie ac nobilis domine, ali ste vi samo zato prepotoval tako dolgo pot, da mi sporočite sožalje svojega gospodarja? Ali vam ni povedal ničesar o drugih poslih?

— Je, vaša milost. Gospod kraljevi sodnik me je poslal zaradi Gusedgrada in Gornje Stubice, da bi se bolje uredilo skupno gospodarstvo.

— Ljubo mi je, da se je gospod Andrej domislil te stvari, sicer malo pozno, ali tudi tako je dobro. Ko sem pokopala svojega pokojnega gospoda, sem takoj poslala pismo Andreju Batoru, da bi mi pomagal, ker smo nekoliko v sorodstvu, in sta Sused in Stubica skupno imetje moje in njegove rodbine. Pozneje sem mu pisala desetkrat, dobila pa nisem nikdar odgovora od njega. Toda namesto pomoči mi je poslal nadlogo, poslal je za svojega upravitelja Jurja Svesvetičkega, ki bi se po pravici moral imenovati Svevražić.*) Ta slivar*), ki nima niti dveh jarmov volov, se je prevzel, ker je njegov brat Stipo zagrebški kanonik, kakor da bi imel gradove Zrinjskih in Frankopanov grb. Odkar je cepnil semkaj na Sused kakor muha v mleko, se šopiri kot gospodar, mi meče polena pod noge in mi ropa tu pred nosom, kakor da je vse imetje Batorsko, jaz s svojimi ubogimi otroki pa kakor da bi bili tu na stanovanju in hrani po tuji milosti.

(Dalje.)

*) »Slivar« je zaničljiv priimek za male plemiče, zlasti v hrvatskem Zagorju, češ ker nimajo drugega kot nekoliko sliv-češpelj, od katerih žive.

LONDON, 1. (S.) **Veliko število stavkujočih** delavcev se je povrnilo na delo k mestnim progam, po katerih vozi 600 vlakov. Stavkujoči delavci so poslali vladi ultimatum, v katerem zahtevajo umaknitev čet iz predora, v katerem stražijo. Če se čete ne umaknejo v 48 urah iz predora, so zagrozili z ustavitvijo dela.

Wilsonovo zdravje zopet poslabšalo.

WASHINGTON, 1. Predsednik Wilson se je vozil nekaj časa s kočijo. Vožnja ga je zelo utrudila. Imel je zelo nemirno noč in ne more podnašati nobene hrane. Doslej se ni pokoril zdravniškemu nasvetu, da bi zapustil Washington in odšel na letovišče.

Iz Italije.

Italijanski listi o razpustu zbornice.

»Giornale d'Italia« piše, da ni imel Nitti poguma, da bi se povrnil pred zbornico, zato da gre pred narod s socijalisti in giolittianci ob strani. Narod da mora delati sam, brez ozira na vlado.

»Epoca« piše, da je bila to edina pot, ki jo je mogel Nitti ubrati, ker je dosegel v zbornici premajhno večino. Volitve da bodo prinesle v zbornico nove energije.

Nitti ne samo da ni rešil reškega vprašanja, temveč je naredil rešitev še težavnejšo, ker je odvzel legijonarjem vsako možnost občevanja z novo vlado.

»Corriere d'Italia« izjavlja, da se bodo držali katoliki nad strankami: ne z nacijonalci, ne s socijalisti. Stara zbornica ni več mogla poslovati. Sedaj bo prišlo novo življenje, in katoliki bodo tudi prispevali po svojih močeh za blagor domovine.

»Idea Nazionale« smatra razpust zbornice za maslo Nittija, ki bi hotel sam priparviti volitve.

»Tribuna« trdi, da parlamentarni položaj ni mogel tako naprej. Vladna rešitev je morda najlogičnejša. Z druge strani bodo morali zavezniki izpremeniti svoje **stališče, ko se bodo** nahajali nasproti stališču celega italijanskega naroda.

»Avanti« piše, da so socijalisti vedno zastopali načelo, da se mora prepustiti odločevanje narodu. Tako so tudi sedaj.

Tittoni odide v Pariz baje v četrtek.

RIM, 30. Govori se, da odide Tittoni v četrtek zopet v Pariz, čim razloži ministrskemu svetu delovanje, ki ga namerava razvijati na mirovni konferenci.

Za uraguaysko posojilo Italiji.

MONTEVIDEO, 30. (S.) Vlada je predložila parlamentu zakonski načrt, ki dovoljuje Italiji posojilo 10 milijonov dolarjev.

Brzojavna zveza z Odeso.

RIM, 30. (S.) Brzojavne zveze z Odeso se zopet vzpostavljajo; sprejemajo se navadne brzojavke v italijanskem, francoskem in angleškem jeziku. Pristojbina za besedo znaša 60 stotink razun nadpristojbine za izmenjavo denarja.

Francoski listi o razpustu italijanske zbornice

PARIZ, 1. (S.) »Gaulois« piše o razpustu italijanske zbornice takole: Da se prepreči izvršitev volitev na podlagi reškega vprašanja, je nujno potrebno, da konferenca kmalu reši jadransko vprašanje. Zdi se nemogoče, nadaljuje list, da Wilson noče razumeti, da bi mogel njegov odpor povzročiti požar, ki bi ne bil omejen na samo Italijo, temveč bi se razširil povsod, kjer tlije ogenj.

»Figaro« smatra, da bodo dale volitve priložnost javnemu mnenju, da se izrazi, a kabinetu da bodo dale dragocena navodila.

»Petit Journal« trdi, da ni razpust italijanske zbornice ne državni prevrat, ne iznenadenje: Nitti pošilja zastopnike, katerih mandat je dotekel, pred volilce. Italijanski ministrski predsednik dobiva na ta način mnogo dragocenega časa, ki ga bo gotovo porabil v prid interesom svoje države in skupne koristi svojih zaveznikov.

»Echo de Paris« piše: Morala, ki izvira iz sedanjega položaja v Italiji za nas, je ta, da moramo ponovno posredovati pri Wilsonu za takojšnjo rešitev reškega vprašanja. Francija, izolirana na kontinentu, ne more želeti Italije, polne neprijetnih občutkov vsled zadnjih dogodkov. Odobritev versailleske pogodbe s strani Italije, kar je morda isto kot uveljavljenje te pogodbe, je odgodena do konca tega leta. »Echo de Paris« zaključuje, da je stalo reško vprašanje Francijo že zelo drago.

Domače vesti.

K Borštnikovi smrti. Zagrebški listi so poročali, da je Ignacij Borštnik umrl na malariji. Javlja se od najmerodajnejše strani, da je ta vest netočna. Borštnik je umrl na posledicah zastrupljenja krvi, povzročenega po zastarani angini, slučaj bolezni, ki je zelo redek.

Reški socijalni demokratje o reškem vprašanju. Poročevalec lista »Lavoratore«, Oddino Morgari, je priobčil pogovor z reškim socijalnim demokratom Simonom Arpadom, tajnikom reške socijalistične stranke, ki je odgovoril na italijanska nacijonalistična očitanja, češ da je reška socijalno-demokratska stranka pod vodstvom tujcev itd., takole: »Vsaka stranka ima svoje tuje elemente. »Leader« reškega socijalističnega gibanja dr. Mayländer je sicer Madžar, toda živi na Reki že »petdeset let«. Predsednik narodnega sveta pa, ki pošilja brzojavke, dr. Grossich, ni Ričan, temveč Hrvat po imenu in pokoljenju, ker je rojen v Kastvu. Velelitalijanski in premeten bivši poslanec ter sedanji mestni župan, Vio, je rojen na Reki, toda njegov brat je ravnatelj hrvatske narodne banke, a njegov oče celo voditelj hrvatske stranke. Vse to dokazuje, da je Reka mednarodno središče, zbirališče raznih plemen, za katera je najboljša vladavina na nevtralni podlagi pod to ali ono mogočo obliko, na primer pod našo, t. j. »Reka, svobodna in neodvisna republika.«

Naše načelo je, je nadaljeval Simeon Arpad, da bi morala Reka določiti svojo usodo, in sicer potom ljudskega glasovanja, ki naj bi se izvršilo takoj.

Aneksija Reke Italiji bi mogla pomenjati paralizo luke, ki živi edinole od tranzita in izvažanja iz jugoslovanskega in madžarskega ozadja in po njem. Če bi se enkrat priključila Reka Italiji, bi mogli Jugoslovani nalašč popraviti svojo luko v Splitu, zvezati jo z ozadjem s progo med Kninom in Ogulinom, in potem privabiti v Split razun lastne trgovine tudi madžarsko potom veliko večjega zniževanja železniških pristojbin na progah, ki vozijo v Split, nego na progah, ki vozijo na Reko. Lahko se govori, da bi vsebovala pogodba med entento in državami, ki so nastale na ruševinah avstroogrske monarhije, klavzule, ki bi še za tem, da preprečijo uničenje italijanske Reke in da privabijo celo češkoslovaško trgovino, ker vse to je samo hipoteza; ni treba šele govoriti o nevarnosti, da bi Italija, če bi imela Trst in Reko, podpirala prvega v škodo druge.

Trgovci razumejo to prav dobro, je zaključil Simon Arpad, ker se boje, da bi jim mogli italijanski obsedenci delati razne težave pri dovoljenih za izvrševanje obratov in jih spravljati v največje neprilike potom denuncijacij itd.

To je kratek posnetek izjav Simona Arpada o stališču reških socijalnih demokratov napram rešitvi reškega vprašanja.

Voditelji mestnih šol so vabljeni v soboto ob 16 na važen sestanek v rojansko šolo.

Slovenska gimnazijska matura v Gorici. V ponedeljek, 6 oktobra, se pričnó v Gorici zrelostni izpiti za slovenske gimnazijce (vojna matura). Prizadeti kandidati naj bodo pravočasno v Gorici, Corso Verdi 7. Potrebna pojasnila daje ravnateljstvo slovenske gimnazije goriške.

Nove besede. Prejeli smo: Slovenci, ki prebivamo na zasedenem ozemlju, smo postavljeni pred vprašanje: kako bomo uredili besedni zaklad, ki se je in se bo še pomnožil vsled znanih dejstev in razmer. Ali bomo sprejemali kratkomalo vsako tujko v svoj besednjak, ali jo bomo izpremenili v duhu svojega jezika, ali bomo kovali nove besede? Doslej uporabljja izraze za označbo predmetov, institucij in dr., ki so svojski v Italiji, vsak po svoje; tu je treba enotnosti, drugače gorje našemu jeziku. Naj navedem par primerov! Za laški »centesimo« rabijo v nekem političnem okraju v vseh šolah izraz »vinar«, drugod »stotinka«, zopet drugod »centezimi« in celo »čentezim«. Vodstvo državne realke je objavilo, da zmaša vpisnina za dijake toliko lir in toliko »centezimov«. Odrastli na Krasu pravijo, da so kupili te in te reči za 32 »čentezimov«, šolarji pa govore samo o stotinkah. — Učitelj v X. je dejal, da so tisti, ki so zasedli mesta bivših žandarjev, »karabinjeri«, duhovnik pa je trdil, da jim pravimo lahko »orožniki«, ker da pomeni isto in je slovensko. »Edinost« piše, da je predložil č. Orlando (onorevole Orlando) ta in ta zakonski načrt, dočim se zdi piscu teh vrstic prav, da se v duhu našega jezika prevaja »onorevole Turati« samo »poslanec Turati«. (Ali naj »on. Nitti«, ki je ministrski predsednik, tudi prevajamo »poslanec Nitti?« — Urednj) — Naši okoličani in tudi po zasedeni Kranjski ne kupujejo naše žene več užigalic, marveč »čërnne«. Ali bi ne bil bolj umesten izraz »voščenka«, ko je vendar dotična vrsta žigic iz voska? — Kaj torej? Potrebujemo enotnosti! In to nujno, da se ne razpase ta grda bolezen med narod in se ne ugnezdi tako, da se je nikdar več ne rešimo. Moj konkretni predlog je ta: Urednik »Edinosti« naj skliče one Slovence,. ki se bavijo z našim jezikom, in naj se ustvari neki parmanentni odbor, ki bo določal obliko novih besed ter vplival za njih uporabo zlasti na šolo. »Edinost« mu bo gotovo rada pomagala. — V. S.

Tuje valute. Na borzi v Curihu se je plačevalo dne 24. septembra 1919 za 100 francoskih frankov 64'50 švicarskih frankov; za funt sterl. 23'35 švic. frankov; za 100 nemških mark 22'50 švic. frankov; za 100 lir italijanskih 56'50 švic. frankov; za 100 dunajskih kron 8'25 švic. franka; za 100 čeških kron 17'50 švic. franka; za 1 dolar pa 5'58 švic. franka. Proti predidočim cenam so ta dan cene valut nekoliko popustile.

Pričetek šolskega leta 1919-20 na drž. višji realki v Ljubljani. Dne 15. oktobra ob 8. uri prijava učencev za I. razred in onih za II.—VII. razred, ki prihajejo z drugih zavodov. Isti dan se vrše od 8. ure dalje ponavljalni in dodatni izpiti. Dne 16. oktobra ob 8. uri sprejemniti izpiti za I. in za II. do VII. razred. Dne 17. oktobra ob 8. uri vpisovanje vseh dijakov zavoda. Dne 18. oktobra sv. maša ob 8'15 pri sv. Jakobu. Dne 20. oktobra ob 8. uri redni pouk. atančnejša določila o pričetku šolskega leta 1919-20 bodo objavljena na uradni deski v realčni avli. Ravnateljstvo.

Poštni promet z Bolgarijo. Občinstvu se naznanja, da je po določbah ministrstva za pošte in brzojave s 1. oktobra t. m. zopet dovoljena pošiljatev navadnih zavojev brez označbe vrednosti v Bolgarijo čez Neapelj proti plačilu pristojbine 2 lir in 50 odstotno doklado.

Glavni ravnatelj poštne in telefonske službe v Julijski Benečiji kom. Angel Mariottini je bil na svojo izrečno željo poklican zopet na svoje staro mesto v Rim. Njegovo mesto ravnateljstva goriomenjene službe prevzame kom. Giovanni Battista Pascoli, glavni nadzornik ministrstva za pošte in brzojave.

Pri poštnem in brzojavnem ravnateljstvu v Ljubljani je imenovan za ravnatelje v VI. plač. razredu dr. Janko Debelak, in za nadsvetnika v VI. plač. razredu dr. Vekoslav Gregorič.

Vinogradniški sladkor se deli od danes popoldne naprej.

Slovensko gledališče. Nocoj ob 20 se ponovi H. Sudermannova socijalna drama **»Čast«.** Glavno ulogo igra g. Sila. Druge uloge so v rokah ge. Silove, gdč. Mezgečeve, Voukove, Pregarčeve in Kraljeve, ter gg.: Torčiča, Požaraj, Boleslavskega in Kralja. — Igra je dosegla ob prvi uprizoritvi velik uspeh in se je nadejati, da tudi nocojšnja predstava ne zaostane za prvo. Zato vabimo občinstvo, da poseti to predstavo v velikem številu in s tem dokaže gledališkemu vodstvu, ki se mora boriti z velikimi težkočami za obstoj gledišča, svojo podporo in naklonjenost. Že nakupljeni listki so veljavni za to predstavo. Vstopnice in sedeži so dobe danes ob navadnih urah v veži »Nar. doma«.

Trgatev v Vipavski dolini. Prejeli smo: S sv. Mihelom jo začnemo letos Čeravno je našim trtam tuintam škodovala slana, toča, oidium, peronospora, dež, mraz vsak poplesni ponedeljek (vidite, g. urednik, koliko sovražnikov ima vipavska trta) in čeravno nestalne cene in pogled v negotovo kupčijsko prihodnjost zagreni našim pridnim vinogradnikom marsikatero urico, ko pa pride trgatev in zraven še lepo vreme, je Vipavec vendar vesel, in si privošči poleg »novega« tudi nekaj »boljšega za vgriznit«, in da došlim prijateljem rad in gostoljubno »zobat«. Grozdje je letos, kar ga je, dobro dozorelo, »Vipavec« bo torej dober in močnejši kot lanjsko leto. Na Planini, n. pr., je kar veselje gledati, kako se smehljajo debelo- in cvetočelični grozdi iz zelenih brajd. Kdo bi potem ne pel? Pojo pa Planinci res radi.

Pismo iz Sibirije. Tomsk, 6. junija 1919. »Že več nego eno leto nimam prav nikakih vesti iz domovine. Pišem Vam večkrat, akoravno imam jako malo upanja, da dospejo moje vrstice do Vas. No, če dobite vsaj eno poročilo, Vas prav srčno prosim, da javite o tem vsem mojim znancem, osobito mojim sorodnikom. Koliko se je med tem časom že tam spremenilo! O onih zgodovinskih dogodkih v domovini nismo dobili do danes še nobenih natančnih poročil. Tudi moje življenje se je med tem precej spremenilo. Slovenci smo v prvem jugoslovanskem polku. Tu je tudi moj brat. Bil sem najprej pri štabu, potem pa so me poslali v francosko misijo. Znanje jezikov mi sedaj zelo koristi, tako da sem tu skoraj neobhodno potreben. V polku so Srbi, Hrvati in Slovenci skupaj, le en bataljon je čisto slovenski. Človek skoro zabi, da se nahaja v Sibiriji, če vidi naše fante, ki tu in tam korakajo skozi mesto prepevajoč »Regiment po cesti gre«. Sibirjaki pravijo, da je to nebeško petje. Naši so oblečeni po rusko, le na čepicah nosijo naše trobojnice. Častniki nosijo razun ruske uniforme tudi angleško. Hrana je jako dobra in obilna. Sploh se dobi tukaj za denar še vse. Celo slovenske knjige smo dobili na tukajšnjem vseučilišču. Morete si misliti, kako smo bili srečni, ko smo po tolikem času videli slovensko knjigo. Sicer nimajo mnogo, a veseli smo, da imamo le nekaj. Brata vidim le tu pa tam, ker je vedno pri polku. Ima jako mnogo dela, ker mu je poverjen »telesni dobrobit« celega polka. S pridnim gospodarstvom si je znal pridobiti naklonjenost vseh. O domu se govori mnogo, vsej so to naše edine in najrečnejše želje, toda kedaj pride oni srečni moment odhoda?! A vi tam si ne morete misliti, kako nas ona negotovost o vsem tem, kar se doma dogaja, muči. Zadovoljen sem, da imam precej dela, ker na ta način vsaj hipoma pozabim na dom in na svoje drage!« — Dr. Ivan Plesa, kapetan.

Eksplozija na parniku. Mornar Hamlet Maletti je imel včeraj na vojaškem vlačilcu »Mac 379« opravilo z benzinom. Po končanem delu si je mornar privoščil cigareto in vrgel žveplenko nehote na vrč z benzino, ki je takoj eksplodiral. Mornar se je poškodoval in opekel na več krajih telesa. S karabinjerske postaje v Lloydovi ladjedelnici so telefonirali rešilni postaji. Zdravnik je prišel na lice mesta in dal ranjencu prvo pomoč. Nato so ga odpeljali v mestno bolnišnico.

Za 4500 lir blaga so ukradli preteklo noč neznani zlikovci v trgovini Ane Lapajnove v ul. Pandlo Castaldi. Lapajnova je naznanila tatvino karabinjerjem.

Smola. Na južni postaji je hotel neki vojak Vincenc d'Allesandro pobrati listnice svojim spečim tovarišem, ki so čakali na vlak. Eden izmed vojakov se je pravočasno zbudil, prijel Vincenca za roko in ga oddal karabinjerjem.

S prvega nadstropja je padla včeraj popoldne 3letna Kristina Sirko, stanujoča v ul. Riborgo 36. Otrok se je igral na oknu in se med igro preveč nagnil skozi okno. Zgubil je ravnotežje in padel na tlak. Pri padcu si je prebil črepinjo. Neki mestni stražnik je odnesel otroka v mestno bolnišnico kjer so ga sprejeli v X. oddelek.

Vroč pretep. Olga Meula, stara 37 let, stanujoča na Scoglietto št. 9 I., se je včeraj pošteno prepirala z neko sosedo. Med prepirom je soseda zgrabila lonec vrele vode in ga vrgla Meulovi v obraz. Meulovo je vrela voda pošteno opekla po rasnah in trupu. Poklicali so zdravnika rešilne postaje, ki ji je dal prvo pomoč in jo nato prepustil domači oskrbi.

Razno. Na pomolu Sanità so neznani tiči ukradli iz motornega čolna Ernesta Filarja motor, vreden 1000 lir.

— V isti ulici so obiskali ponočnjaki tudi stanovanje Viktorja Ghinattija in odnesli zlato uro, vredno 350 lir.

Porotno sodišče.

Mlad tat.

Včeraj se je pričela razprava proti Juliju Staniču, 18 let staremu, rojenemu in pristojnemu v Bati, ki je obtožen raznih tatvin; bil je že prej kaznovan radi tatvine.

Julij Stanič je ukradel 18. julija 1918. Francu Jevščeku iz Zabrda 4000 kron, nakar je bil aretiran 2. avgusta 1918. od ljubljanske policije in odveden v zapore v Gorico, odkoder je ubežal 11. oktobra. V Hudajužni je ukradel sobarici Kovačevega hotela iz zaprtega kovčega svoto 200 kron in Francu Kovaču, lastniku hotela, iz njegove sobe 14 kož, vrednih 2000 kron, 3 pare čevljev, denar, zbirko novcev, zlato uro z verižico in drugo zlatenino v skupni vrednosti 1600 kron. Vse to blago je obtoženec hitro prodal in jo odkuril.

Nato se je preselil Stanič v Hrušico, kjer je vdrl v stanovanje nekega Franca Peternela in mu odnesel iz zaprtega kovčega 500 kron, razno blago za ženske obleke, 2 prta, 2 svinjski koži, brisačo i. dr. v skupni vrednosti 600 kron. 21. oktobra so ga sicer odvedli avstrijski orožniki v goriško ječo, toda že 24. istega meseca je prišel v hišo nekega Antona Baloga v Sv. Luciji, kateri ga je prijazno sprejel. Obtoženec je ono noč spal pri Balogu z 2 vojakoma; drugo jutro je Stanič zginil iz Balogovega stanovanja in z njim tudi 8100 kron, katere je imel Balog spravljene v neki skrinjici v svoji spalni sobi. Staniča so sicer že v Tolminu aretirali in ga odvedli v goriške zapore, toda 27. decembra 1918. je zopet ušel iz ječe in izkoristil čas do 22. aprila t. l. s tem, da je ukradel v Bati Antonu Breščaku kravo, vredno 4600 kron, in jo prodal nekemu Alojziju Šinigoju za 4000 kron; v Velikih Žabljah je odnesel nekemu Danijelu Vugi za 161 kron živil in Antonu Štoklju za 244 kron blaga in obleke.

22. aprila t. l. so ga aretirali karabinjerji Staniča v Velikih Žabljah.

Pred sodiščem priznava obtoženec popolnoma svojo krivdo; pripoveduje, da mu je oče umrl na bojišču, da se je njegova mati poročila z drugim, ki ga ni ljubil in večkrat pretepaval, kar ga je prisililo, da je zapustil domačo hišo in šel v svet. Imel je marsikatero bridko uro na svojem potovanju; trpel je tudi lakote in bil prisiljen izvršiti prvo tatvino, nakar se je popolnoma izpremenil. Ni se več bal in postal pravi tat. Upa pa, da se bo izpremenil in začel pošteno in resno živeti.

Po polurni pavzi se je začelo zaslišavanje prič, ki so izjavile isto, kar je sam Stanič izpovedal. Bolj revni kmetje prosijo za odškodnino.

Staničev branitelj govori o njegovem življenju. Ne zahteva, naj se obtoženec oprosti, pač pa naj se kazen zmanjša, ker so prisilile Staniča slabe družbe in razmere k tatvinam.

Sodišče je obsodilo Julija Staniča na 20 mesecev zapora.

Darovi.

— Omizje pri Cijakih je zbralo L 11·— za moško podr. CMD. Denar hrani uprava.

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 1·—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 2·—.

DEKLICA, od 12 do 14 let stara, in učenka iste starosti se sprejme v trgovino. Divača št. 22. 4152

TRGOVSKI pomočnik z izpričevali, vešč slovenščine, italijanščine in nemščine išče službe v mestu ali na deželi. Cenj. ponudbe ul. Rojan 2 (trgovina jestvin.) 4153

MARLJIVO dekle, vajeno vseh hišnih del, išče službo pri kakšni slovenski družini v mestu. Natančne ponudbe pod »Marljiva« na ins. odd. »Edinosti«. 3754

ZAVAROVANCEM Vzajemne zavarovalnice sporočam po naročilu ravnateljstva, da zavarovanje ostane v kronski veljavi. Vsi, ki so plačali lire za krone dobijo povračilo pri krajevnih zastopnikih ali pri glavnem zastopniku v Barkovljah, kjer tudi brez stroškov času primerno zavarovalnino zvišajo. Dragotin Starec, glavni zastop. v Barkovljah. 4154

IŠČEM meblirano sobo. Ponudbe pod »Uradnik« na ins. odd. »Edinosti«. 4155

KUPUJEM železniške prage v neomejeni množini po trinajst lir kos, v vagonu zložene na odbodni postaji tostran premirne črte. Ponudbe na Pappalardo, ul. Acquedotto 88 III., Trst. 4156

OVES, otrobi in druge jestvinske predmete dobite po najnižji ceni. J. Bambič, Trst, ul. Giulia 6. 3315

OLJE, ulje, testenino, itd. kupite ugodno pri J. Bambič, Trst, ul. Giulia 6. 3315

PODRUŽNICA M. Bulič, ul. Udine št. 16 ima na prodaj veliko zalogo dalmatinskega žganja po L 6.—. Toči se samo od 5 litrov naprej. Odprto od 9—10. 4108

FIŽOL, krompir itd. kupim po najvišji ceni pri J. Bambič, Trst, ul. Giulia 6, Trst. 3315

KUPUJEM srebro in denar. Naslov pove ins. odd. »Edinosti«. 4144

KUPUJEM in prodajam prazne vreče. Zaloga J. Margon, ul. Solitario št. 19. 4106

GOSTILNIČARJI! Preden kupite brinjevec, tropinovec, obiščete skladišče, ul. Donizetti št. 5, Žagar & Plesničar, Trst. 3316

BRINJEVEC, pristen, dobite edino le v skladišču v ul. Donizetti 5, Žagar & Plesničar, Trst. 3316

TROPINOVEC, pristen, se dobi v skladišču v ul. Donizetti 5. Žagar & Plesničar, Trst. 3316

VERMOUTH Torino kupite v skladišču v ulici Donizetti 5. Žagar & Plesničar, Trst. 3316

ŽGANJARJI! Pristen brinjevec in tropinovec iz lastne destilacije kupite v skladišču ul. Donizetti 5. Žagar & Plesničar, Trst. 3316

UČITELJ poučuje otroke ljudske šole. Pride tudi na dom. Cene zmerne. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 4040

UČITELJICA izvežbana v francoščini in nemščini, pripravlja za izpite. Mesečno 12 lir. Acquedotto 33, IV. nadstr. levo. P 711

TROŠT JANKO v Mariboru, Ferd. ulica 3 III., ima na razpolago več hiš, vil, trgovin in se priporoča svojim rojakom za posredovanje. 3316

KROJAČNICA Avgust Stular ul. S. Francesco d'Asisi štev. 34. III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

VINSKI SODI so na prodaj, vsi v dobrem stanu, po nizki ceni. Ulica Udine 16, od 9-10. 4109

HIŠA s 4 prostori, vrtom in vodnjakom pod vrdelskim kolodvorom se proda. Naslov. pove ins. odd. »Edinosti«. P 136

LEPA velika soba, meblirana, pri samostojni gospe se odda v najem uradniku ali upokojencu. Ul. Ruggero Manna št. 17 I. nadstr., vrata 6. 4145

VILA in hiša, Salita Gretta št. 9 in 11, z velikim vrtom, je na prodaj. Ponudbe sprejema dr. Kimovec, Oberdanov trg 5. 4150

†

Rastuženim srcem javljamo svim prijateljima i znancima prežalosnu vijest, da je naš dobri i ljubeći sin, brat i stric gospodin

Josip Flego

župe-upravitelj v Šterni-Oprtalj

dne 24. septembra po kratkoj bolesti, providjen Otajstvima naše sv. vjere preminuo

POČEKAJ, 1. oktobra 1919.

Rastuženi obitelj.

ZALOGA UR IN ZLATANINE ... na veliko izbero se vdobi pri **A. POVH v Trstu** TRG GARIBALDI (BARRIERA) 8.

PARIŽAN,

diplomiran profesor francoskega jezika

je odprl

1. oktobra t. l. tečaj francoskega jezika

v slovenski šoli ulica Acquedotto 20.

Prijave sprejema do 2. oktobra od 17 do 19 v imenovani šoli.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. MRAČEK TRST

Corso 24, I. nadstropje

Ordinira od 9 - 12 dop. in od 3 - 6 pop.

Brezbolestno izdiranje zob, plombiranje in umetni zobje

Šolski zvezki

in druge šolske potrebščine se dobijo na drobno in debelo v

Knjigarni Kat. Tisk. društva

v Gorici, ul. Carducci št. 2.

Veliki javen PLES

se bo vršil

v nedeljo, 5. oktobra

na postaji v Nabrežini.

Sytrdu bo dobrozvana godba iz Sv. Križa.

K obilni udeležbi uljudno vabi ODBOR.

Vsi oni, kateri nam po prejemu računa od našega inseratnega oddelka pošljejo denar, naj blagovole naslati na odrezek poštne nakaznice, — število dotičnega računa. —

Hiša v Bovcu

v glavni poziciji na trgu, pripravna za trgovino, **se proda.** — V hiši se nahaja gostilna. — Natančna pojasnila daje g.a MARIJA PRINČIČ v Bači pri Sv. Luciji.

Dr. FRANZUTTI

ZOBOZDRAVNIK v Trstu, ulica Genova št. 13, I nadstr. (prej ulica Campanile) Tehnični vodja A. Johnscher, dolgoletni asistent Dr. J. Čermaka. - Izdiranje zob brez bolečin. Plombiranja. Umetni zobje.

Najboljše **OLJE** vseh vrst

se dobi po konkurenčnih cenah v Trstu ulica Commerciale št. 5, pri trvrdki

J. Pipan & Co

ZLATARNICA G. PINO, TRST

se nahaja na Korzu št. 15 (prej zalarnica G. ZERKOVITZ & Figlio)

Velika izbera srebrnih in zlatih ur, uhanov, verižic itd.

UMETNI ZOBJE

z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obrobki

VILJEM TUSCHER koncesijonirani ZOBOZDRAVNIK

TRST, ul 30. oktobra (ex Caserma) 13, II.

Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

PFAFF Stroj za šivanje in vezanje pravi nemški uzorci Seidel & Neumann in „Singer" Gast & Gasser

Bogata zaloga vseh potrebščin. Mehanična delavnica za vsako popravljanja.

Tvrdka ustanovljena l. 1878

FRANCESCO BEDNAR

Trst, ul. Campanile 19

JAVEN PLES

se bo vršil v Zgoniku

v nedeljo, 5. oktobra

K obilni udeležbi vabi

MLADINA.

JADRANSKA BANKA

Delu. glav. K 30,000.000, Reserve K 3,500.000

Centrala: TRST

Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metkovič, Opatija Split, Šibenik, Zadar

Ekspozitura: Kranj.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle

Sprejema vloge

na hranilne knjižice proti 3½% letnim obrestim, v tekočem-prometu proti 3% letnim obrestim. Na odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se dajo pogoditi od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (Safes deposits).

Blagajna posluje od 9 do 13